

"Terra Medies" - "Ținutul Visinilor" (II)

Am primit, recent, pe mailul "de serviciu", un interesant studiu, al dr. Vasile Marculeț și drd. Ioan Marculeț, din Medias, referitor la Ținutul Mediasului și documentele istorice care îl menționează, din care redam aici partea a doua. Cred că, cel puțin pentru "vecinii" noștri ca municipiu, lectura va fi una utilă.

*

Referitor la originea numelui, un număr însemnat de istorici, începând încă din secolul al XVII-lea, afirmă originea română a acestuia. În acest sens s-au pronunțat 1666 cronicarii Johann Tröster (1666), Ioannis Rosini (1685), Topographia Magni Regni Hungariae, publicată în 1718, sau topograful Johann Konrad von Weiss (1736).

Diferenții istorici sau oameni de cultură din secolul al XIX-lea și până în prezent au preluat total necritic aceste informații și le-au perpetuat, susținând că oiconimul [Medias](#) este de origine latină, derivat de la cohorta, castrul, municipiul sau colonia Media, care ar fi funcționat pe aceste meleaguri. Astfel de opinii au exprimat protopopul greco-catolic Ioan Moldovan (1895), scriitorul George Togan (1944) geografului Ioan Raica (2004), preotul ortodox Ovidiu Ioan Gaban (2002).

Din punctul nostru de vedere, opiniile specialistilor care susțin originea latină a oiconimului Medias, derivat din numele Media al orașului sau castrului roman omonim nu se susțin. Este adevărat că cercetările arheologice au evidențiat pe teritoriul Mediasului urme de locuire din epoca romană, dar așezarea descoperită aici (după unii autori este vorba de trei sau chiar de patru așezări) este eminentă rurală, foarte departe de a fi un municipium și, cu atât mai puțin, o colonie. Pe de altă parte, nici cea mai neînsemnată descoperire nu permite concluzia că numele ei ar fi fost Media. În ceea ce privește, castrul omonim, funcționarea sa pe teritoriul orașului Medias există doar în imaginația autorilor locali. Ca urmare, la actualul nivel al cercetării, existența sa este exclusiv ipotetică, cercetările arheologice efectuate până în prezent ne reușind să-i evidențieze prezența. În concluzie, așa cum preciza recent tânărul cercetător Mihai Chiriac, "nu avem deocamdată nicio informație arheologică, epigrafică, istoriografică sau de altă natură care să confirme cât de cât aceste simple supoziții" și implicit existența sa. Această constatare este valabilă și pentru funcționarea în regiunea Mediasului așa-numitei cohorte Media, căci, așa cum preciza recent același specialist, "la nivelul Daciei romane, chiar la nivelul întregului imperiu, nu se cunoaște o unitate militară auxiliară care să poarte numele Media".

Nicolae Iorga considera oiconimul Medias ca fiind de origine românească. Ca urmare, susține el, "Medivch nu înseamnă nimic în sașește, precum nici Medgyes n-are niciun înțeles bun în ungurește, pe când cu o obarsie românească, el ar veni de la Media, nume ce se întămpina și aiurea".

Putini specialiști locali susțin că oiconimul Medias ar fi de origine slavă sau salvo-română. Asemenea opinie exprimă arhitectul Michel Tanase, care susține că acesta provine din slavonestile "medja" sau "medjas", care au dat în limba română "megies" și "megiesie".

Teza formulată de Michel Tanase rămâne însă discutabilă și dificil de demonstrat. Dacă locuirea slavă în teritoriile de mai târziu ale țării Medies este în afara oricărei discuții, fapt confirmat de descoperirile aparținând orizontului funerar de tip Medias, din secolele VII-IX, cuprinzând morminte birituale, în care predominante sunt însă cele de incinerare, nu același lucru se poate afirma însă și despre derivarea oiconimului Medias din termenii slavoni medja, medjas, care au dat în limba română termenul megies și familia sa de cuvinte. Așa cum precizează Dictionarul Explicativ al Limbii Române, termenul megies este folosit în Evul Mediu, în Moldova și Țara Românească, el, ca și întreaga familie de cuvinte pe care a generat-o, neîmpunându-se în regiunile intracarpătice. În același context al termenilor slavici pătrunși în limba română, precizăm faptul că dintre oiconimele menționate în actele din 1283 și 1289 în teritoriile

apartinand "terrei Medies ", doar unul singur, Mosna, are origine slava certa.

Alti specialisti, considera oiconimul Medias ca fiind de provenienta maghiara. Initiatorii acestei teze au fost cercetatori de origine germana. Conform teoriei lor, numele Medias deriva din acela de meggy, care inseamna visina, respectiv meggyes, care s-ar traduce prin visini. Asemenea pareri au exprimat G. Kisch (1924), W. Scheiner (1926) sau, ulterior, Th. Nagler (2002). Originea maghiara a toponimului Medias este sustinuta de asemenea si de slavistul Ion Petrovici (1970), precum si de geograful Mircea Buza (2002) si Ioan Marculeț (2010).

Michel Tanase respinge insa categoric asemenea opinii. El sustine ca "forma Mediasch nu are nimic de-a face cu o ipotetica «livada de visini»: logica vegetatiei si culturile acestei epoci i se opun. Climatul de atunci era prea aspru si interesul agricultorilor autohtoni era indreptat spre culturi mai comune ".

in ceea ce ne priveste, consideram opiniile conform carora toponimul Medias are origine maghiara ca fiind cele mai plauzibile. Argumentele aduse de arhitectul Michel Tanase impotriva lor nu se sustin. in primul rand, consideram ca termenul "livada de visini " nu se potriveste si, mai ales, nu se cuvine abordat stricto sensu, ci el trebuie interpretat in sensul de palcuri de flora spontana, formate din ciresi si visini salbatici, care si astazi se gasesc din abundenta intercalate in padurile de foioase din zona. Nici argumentul climatic invocat de Michel Tanase nu este unul solid. Daca clima tinutului Medias de la sfarsitul secolului al XIII-lea si inceputul secolului al XIV-lea ar fi fost atat de aspra incat sa faca imposibila cresterea visinului, a carui origine indepartata este caucaziana, ne punem intrebarea cum a fost posibila totusi cultivarea vitei de vie, o planta de origine mediteraneana, care are nevoie de un climat mult mai bland? Or cultivarea pe scara larga a vitei de vie in regiune este confirmata, fara dubii, de actul episcopal din 1289 care mentioneaza intre dijmele datorate de bisericile locale din "terra Medies " Episcopiei de Alba Iulia dijma din vin.

in sfarsit, aducem in sprijinul opiniei noastre argumentul toponimic. Asa cum este in prezent fapt demonstrat, dintre cele noua oiconime mentionate de actul episcopal din mai 1289, cinci - Biertan, Medias, Șaros, [Copsa Mare](#) si [Alma](#) - sunt de origine maghiara, doua - [Richis](#) si [Brateiu](#) - au origine romaneasca, unul - [Mosna](#) - este de origine slava si unul - Alma - are origine germana.

Faptul ca majoritatea oiconimelor din "terra Medies " este de origine maghiara reprezinta, fara indoiala, rezultatul unei intense locuiri a tinutului Medias, anterior colonizarii sasesti, de catre secui. Asezarea secuilor in aceste locuri a avut la baza, in primul rand, considerente de ordin militar: apararea frontierelor, in conditiile in care cucerirea maghiara atingea in secolul al XII-lea cursul Tarnavei Mari. Prezenta secuilor in regiune este, de altfel, confirmata de descoperirea unor necropole de tip Bjelo-Brdo, cu un numar redus de morminte, cum este cazul celei de la Medias, unde sub ruinele unei bazilici romanice din secolul al XII-lea au fost descoperite morminte de inhumatie care aveau inventare modeste specifice acestei culturi, dar si de oiconimele semnalate, intre care cel de Meggyes - tinutul visinilor - va fi extins asupra unui teritoriu mai intins, devenit "terra Medies " in documentele oficiale redactate in limba latina.

Cuvinte cheie: [richis](#) [medias](#) [brateiu](#) [mosna](#) [biertan](#) [alma](#) [copsa mare](#) [ungaria](#) [alba iulia](#) [maghiara](#) [moldova](#) [carpati](#) [terra nicolae iorga](#) [scara](#)